

Dorpshuis zonder drempels

Inleiding

Het dorps huis is er voor alle inwoners. Iedereen, met of zonder beperking moet er gebruik van kunnen maken. Een goede toegankelijkheid van het dorps huis is dan van groot belang.

Deze digitale handleiding antwoordt op de vraag wat 'toegankelijkheid' precies is, maar ook op de vraag hoe u zelf aan de slag kunt gaan met het verbeteren van de toegankelijkheid van uw dorps huis.

Wat vindt u in deze handleiding?

Toegankelijkheid is méér dan een brede deur en een groot toilet. Toegankelijkheid is alles wat bepaalt of iemand zich welkom en thuis voelt in het gemeenschapshuis. Deze handleiding geeft inzicht in wat u allemaal kunt doen om een gemeenschapshuis voor iedereen te zijn.

- **1: Waarom toegankelijkheid?**
- **2: Bezoekers en beperkingen**
- **3: Integrale toegankelijkheid**
- **4: Fysieke toegankelijkheid**
- **5: Sociale toegankelijkheid**
- **6: Toegankelijke informatie en communicatie**
- **7: Aan de slag met toegankelijkheid**

Dorps huis, gemeenschapshuis, buurthuis, wijkcentrum...

Deze handleiding is geschreven voor dorps huizen, maar de informatie is ook zéér geschikt voor gemeenschapshuizen, buurthuizen, wijkcentra, MFA's et cetera.

Achtergrond

Deze handleiding is een update van de uitgave 'Dorps huis zonder drempels' uit 1999, uitgebracht door stichting Samenwerking van Dorps huizen in Friesland (SDF, tegenwoordig 'Doarpswurk') en De Stipe. Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt met het Juliana Welzijn Fonds.

De Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen beschrijft in haar projectplan 'Meer dan stenen', het belang van toekomstbestendige dorps huizen. Om die 'toekomstbestendigheid' te kunnen realiseren is een toekomstbestendige handleiding dan ook een vereiste. Op initiatief van de landelijke werkgroep 'Dorps huizen.nl', is het oorspronkelijke handboek door Zet herzien. Dit is mede mogelijk gemaakt met steun van het Oranje Fonds.

1: Waarom toegankelijkheid?

Er zijn verschillende motieven om aan de slag te gaan met toegankelijkheid. Misschien vanuit sociaal oogpunt, misschien omdat het wettelijk moet, of misschien wel omdat het economisch interessant is.

Sociaal

‘Iedereen is welkom en iedereen moet mee kunnen doen’. Een toegankelijk dorps huis zorgt ervoor dat iedereen, jong of oud, met of zonder beperking, kan participeren in de samenleving.

De prognose is dat het aantal ouderen de komende jaren flink toeneemt. Daarnaast hebben alleen al in Nederland zo’n 1.3 miljoen mensen een beperking of stoornis bij het lopen en bewegen. Dat is zo’n 8% van de bevolking! Dit kan bijvoorbeeld het gevolg zijn van een aangeboren afwijking, een ziekte of een ongeval. Voor al deze mensen is de toegankelijkheid van belang.

Wettelijk

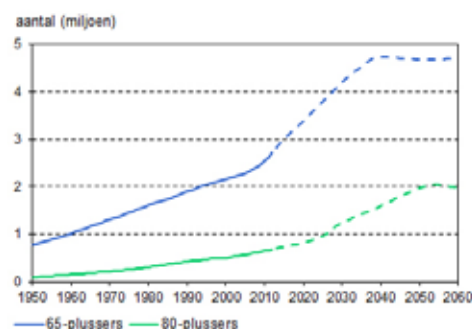
Naast sociale uitgangspunten komen er steeds meer wettelijke verplichtingen. Bijvoorbeeld omdat de gemeente, als onderdeel van de subsidie, een bepaalde mate van toegankelijkheid vereist. Wanneer uw dorps huis eigendom is van de gemeente, kan deze wettelijke verplichting ook voor u van toepassing zijn.

In de ‘Wet maatschappelijke ondersteuning’ (Wmo) die sinds 1 januari 2007 van kracht is wil de overheid bevorderen dat mensen zo lang mogelijk in eigen buurt of dorp kunnen blijven wonen en participeren. Dorps huizen zijn hierin een onmisbare schakel en dus moeten zij ook toegankelijk zijn voor alle burgers.

www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/wet-maatschappelijke-ondersteuning-wmo

www.wmo-info.nl

www.rechttopwmo.nl

Hoewel toegankelijkheid nog maar beperkt in de bouwregelgeving vastligt, wordt er wel steeds scherper op gelet. In de toekomst zal ook de ‘Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte’ (WGB h/cz) steeds belangrijker worden.

Wanneer iemand aan kan tonen dat hij of zij (al dan niet opzettelijk) buitengesloten wordt vanwege zijn handicap of chronische ziekte, kan hij of zij zijn zaak voorleggen aan de Commissie Gelijke Behandeling (CGB). Hoewel de wet nu nog van toepassing is op wonen, arbeid, onderwijs en het openbaar vervoer, zal deze zich langzaam uitbreiden naar andere terreinen.

Economisch

Het bevorderen van de toegankelijkheid heeft naast een sociale en wettelijke component, ook een economische component. Onder de titel '12% van je omzet laat je niet lopen' heeft de horecasector onlangs een campagne gevoerd, om horeca- en recreatiebedrijven voor iedereen toegankelijk te maken. Als ongeveer twee miljoen Nederlanders een matige of ernstige lichamelijke beperkingen hebben en mensen zelden alléén op pad gaan, dan zou de sector zo'n 12% van de omzet laten liggen.

In werkelijkheid bleek de rekensom iets complexer*. Duidelijk is dat een toegankelijk gebouw méér bezoekers kan ontvangen dan een ontoegankelijk gebouw.

**Samen met de Universiteit van Tilburg ontwikkelde Zet het rekenmodel OmZetXL. Dit model maakt inzichtelijk hoeveel extra bezoekers worden binnengehaald wanneer bepaalde toegankelijkheidsaanpassingen zijn gerealiseerd.*

Toegankelijkheid is voor iedereen

2: Bezoekers en beperkingen

“Ik weet precies wie er komt!” is een vaak gehoorde uitspraak. Maar kent u uw bezoekers ook echt? En kent u ook de bezoeker van de toekomst?

Toegankelijkheid is er voor iedereen

In dit hoofdstuk maakt u kennis met de verschillende soorten bezoekers. Al deze bezoekers hebben iets met toegankelijkheid. Maar niet omdat ze allemaal een handicap hebben, maar omdat toegankelijkheid voor iedereen is.

Wat voor de een noodzakelijk is, kan voor de ander prettig zijn. Denk bijvoorbeeld aan een te zware deur die voorzien wordt van een deurautomaat. Eindelijk een onbeperkte toegang voor die oude mevrouw, maar ook makkelijk met de kinderwagen! Of voor de muzikleraar met zijn instrumentenkoffer.

Noot:

- Voor een gastvrije en toegankelijke ontvangst maakt het niet uit of iemand in een rolstoel zit vanwege een spierziekte of vanwege een verkeersongeluk.
- De lijst is dan ook géén officiële (medische onderbouwde) opsomming van beperkingen, maar een indeling op basis van verschijnings- of uitingsvorm en/of behoefte. Ook ‘niet gehandicapten’ kunnen namelijk een beperking ervaren.
- Er wordt in het overzicht niet uitgebreid ingegaan op meervoudige beperkingen, bijvoorbeeld iemand met het syndroom van Down in een rolstoel.
- De genoemde getallen zijn vrij gebaseerd op CBS-gegevens van 2009 (Beperkingen volgens OESO-indicator). Niet meegerekend zijn mensen die binnen een instelling verblijven.

Bezoekers met een fysieke beperking

Gewone fysieke eigenschappen zoals het uithoudingsvermogen of een bijzondere lichaamsbouw kunnen iemand beperken. Iemand kan bijvoorbeeld niet zover lopen, is niet zo snel, heeft minder kracht of heeft gewoon iets meer ruimte nodig. Denk bijvoorbeeld aan ouderen of juiste hele jonge kinderen, een zwangere vrouw of iemand die gewoon extreem groot of klein is.

Aandachtspunten:

Zware deuren zijn hinderlijk, een deurautomaat doet vaak al wonderen. Een laag gedeelte in de bar of balie is niet alleen erg makkelijk voor rolstoelgebruikers, maar ook voor kinderen. Voldoende bankjes of stoelen geven de gelegenheid om op tijd even uit te rusten waarbij armleuningen aan de stoelen het gemakkelijk maken om weer goed op te staan.

Bezoekers met een beperkte mobiliteit

Er zijn mensen die moeite hebben met lopen. Dat kan verschillende oorzaken hebben, bijvoorbeeld door reuma, zwangerschap, ouderdom een sportblessure of extreem overgewicht. In een aantal gevallen gebruiken zij hiervoor een extra steuntje zoals een rollator, krukken of een stok. Maar denk ook aan kleine kinderen in een buggy of de leverancier met een steekwagen of rolcontainer.

**ÓÓK KINDEREN EN KLEINE MENSEN
PROFITEREN VAN EEN VERLAAGDE BALIE**

Aandachtspunten:

Een drempelvrij gebouw is prettig voor mensen met een rollator en het voorkomt bijvoorbeeld struikelgevaar voor mensen die slecht ter been zijn. Een beugel in een gewoon toilet zorgt voor extra steun. Zware deuren en steile trappen zijn andere obstakels voor deze groep. Een ruimte om de rollator of buggy te stallen, zorgt ervoor dat ze niet in de weg staan.

**EEN KINDERWAGEN OF
EEN STEEKWAGEN MET DOZEN
HEBBEN DEZELFDE BEPERKING**

Bezoekers met hulpmiddelen

Ongeveer de helft van mensen met een motorische beperking maakt gebruik van een mobiliteitshulpmiddel, bijvoorbeeld een rolstoel. Voor de één is een rolstoel slechts een hulpmiddel om zich voort te bewegen. Zo iemand kan dan wel korte stukjes lopen, gebruik maken van een gewoon toilet en/of plaatsnemen in een gewone stoel.

Anderen zijn afhankelijk van hun (vaak elektrische) rolstoel. Zij zijn niet in staat om zich met eigen spierkracht voort te bewegen. In sommige gevallen kan een rolstoel naast mobiliteit nog andere voorzieningen bieden om te kunnen functioneren, zoals hoofdsteunen, afstandsbedieningen et cetera.

Een hulpmiddel waarover misverstanden bestaan is de scootmobiel. Scootmobielgebruikers kunnen in principe kleine afstanden zelfstandig lopen.

In hoofdstuk 5 - Sociale toegankelijkheid - vindt u meer informatie.

Aandachtspunten:

Steile hellingen, trappen en hoge dorpels voor bezoekers met hulpmiddelen onneembare hindernissen. Hiervoor dienen alternatieven aanwezig te zijn, zoals een lift, een flauwe helling of oprijplaat. Een goede vlakke ondergrond is noodzakelijk, evenals wat extra manoeuvreerruimte.

Deuren dienen voldoende breed te zijn en licht te bedienen. Een grotere toiletruimte met beugels maakt het mogelijk om (eventueel zelfstandig) de toiletruimte in te rijden en een transfer van rolstoel naar toiletbril te maken.

De elektrische rolstoel en scootmobiel zijn groter en vragen dus meer ruimte. Maar zij kunnen zeer zwaar zijn (inclusief berijder soms tot wel 300kg!) Een provisorisch plankje is dan niet voldoende.

Bezoekers met een visuele beperking

In Nederland hebben ruim 800.000 mensen moeite met zien, ofwel een visuele beperking. Een kwart hiervan is volledig blind. Het overgrote deel van mensen met een visuele beperking kan dus wel iets zien, maar onvoldoende om zich goed te kunnen oriënteren, iets te lezen of te onderscheiden.

Naast ver- en bijziendheid zijn er nog veel meer variaties in zichtafwijkingen: wazig zien, zien van slechts een héél klein beeldveld (kokervisus), niet kunnen focussen, kleurenblindheid et cetera.

Aangezien zichtproblemen sterk toenemen naarmate mensen ouder worden, zijn de verwachtingen dat door de vergrijzing het aantal ouderen met een visuele beperking jaarlijks met 10% toeneemt.

Aandachtspunten:

Hulpmiddelen zoals een (lees-)bril of een taststok kunnen de beperking enigszins opvangen, maar licht, contrast en reliëf zijn de speerpunten.

Bij visuele informatie wordt vaak aan braille gedacht. Maar slechts 2% van de mensen met een visuele beperking beheerst braille. Simpele aanpassingen zoals duidelijke contrasten, voldoende grote letters en knoppen in reliëf (voelbaar) zijn voor veel meer mensen bruikbaar. Denk ook aan een geleidelijn buiten, een markering op glazen deuren of een opvallende streep bij afstapjes.

**OOK WEL EENS EEN AFSTAPJE GEMIST?
EEN MARKERING VAN DE TREDE IS VOOR IEDEREEN HANDIG!
OOK RENNENDE KINDEREN OF KLETSENDE VOLWASSENEN
ZIEN WEL EENS IETS OVER HET HOOFD.
LET OP! AFSTAPJE!**

Bezoekers met een auditieve beperking

Ruim 1,5 miljoen Nederlanders hebben moeite met horen. Daarvan maken er bijna 600.000 gebruik van een hoortoestel. Het aantal ernstig slechthorenden of doven is relatief klein (circa 45.000). Ook voor hoorproblemen geldt dat de (kans op) beperking toeneemt naarmate de leeftijd stijgt. De verwachting is dan ook dat binnen enkele jaren het aantal mensen met een gehoorhandicap groter zal worden.

Moeite met horen betekent ook moeite met luisteren. Bij gehoorproblemen liggen eenzaamheid en depressie op de loer, aangezien het steeds lastiger is om te communiceren of om in een rumoerige omgeving te verblijven. Zeker voor een dorps huis, waar ontmoeting en sociale activiteiten juist bedoeld zijn om mensen bij elkaar te brengen, is aandacht voor slechthorenden dan ook van groot belang.

Aandachtspunten:

Het aanleggen van auditieve voorzieningen zoals een ringleiding en/of het zogenaamde FM-systeem kan een héél belangrijke eerste stap zijn. Meer hierover vindt u in hoofdstuk 4. Verder is een goede akoestiek van belang (geen galm of echo) en dient achtergrondgeluid zoals muziek, verkeersgeluid of herrie van apparaten of een drukke gang, zoveel mogelijk vermeden te worden.

Onzichtbare beperkingen

Vaak uiten beperkingen zich op een heel zichtbare manier, bijvoorbeeld omdat iemand een hulpmiddel gebruikt. Maar soms zijn de beperkingen ook minder zichtbaar, maar niet minder beperkend.

Dit geldt zeker voor een aantal chronische ziekten. Zo hebben circa 1.2 miljoen Nederlanders chronische luchtwegproblemen zoals astma, chronische bronchitis, cara et cetera. Andere vaak onzichtbare beperkingen zijn bijvoorbeeld diabetes (suikerziekte), darm- en blaasproblemen, nierproblemen of een ernstige allergie.

Aandachtspunten:

Stof en sterke geuren zijn vervelend voor mensen met luchtwegproblemen. Als alles (met neutrale schoonmaakmiddelen) goed schoon te houden is, is dat makkelijk in het beheer.

Zeker wanneer u uw vaste bezoekers kent, kunt u ook eens kijken welke suikervrije frisdrank u kunt schenken en welke glutenvrije koekjes u kunt aanbieden.

Beperkingen in het begrijpen en begrepen worden

Er bestaat een heel breed spectrum van verstandelijke beperkingen, psychische stoornissen en hersenaandoeningen. Eigenlijk is het niet juist deze in één categorie te plaatsen. Het onderscheid is vaak niet direct herkenbaar, maar in dit kader ook niet relevant. De belangrijkste overeenkomst is dat het gaat om begrijpen en begrepen worden.

Ook laaggeletterden en allochtonen ervaren vergelijkbare problemen bij het begrijpen. Mensen die stotteren of lastig spreken omdat ze spastisch zijn of luchtwegproblemen hebben, worden soms niet direct begrepen.

Als verstandelijke beperking is het syndroom van Down (ongeveer 14.000 mensen in Nederland) het bekendst, maar daarnaast zijn er nog ruim 115.000 mensen een andere vorm van een verstandelijke beperking.

Voorbeelden van psychische stoornissen zijn AD(H)D, depressiviteit, angststoornis, persoonlijkheidsstoornissen als borderline en schizofrenie en autismespectrum.

Onder hersenaandoeningen vallen onder andere dementie (Alzheimer), de ziekte van Parkinson, epilepsie en niet-aangeboren hersenletsel (NAH), bijvoorbeeld als gevolg van een hersenbloeding.

Aandachtspunten:**Begrijpen:**

Een heldere routing en eenvoudige communicatie, bijvoorbeeld door gebruik te maken van de juiste kleuren en pictogrammen, maken de omgeving begrijpelijk. Net als eenvoudige teksten in een duidelijke en eenduidige opmaak.

Begrepen worden:

De stoornis of beperking hoeft helemaal niets te zeggen over de verstandelijke vermogens van de persoon in kwestie. Wanneer iemand wat lastiger communiceert, of traag reageert hoeft dat helemaal niet te betekenen dat hij/zij het niet begrijpt. Soms zit er gewoon een vertraging of afwijking in de signalen van en naar de hersenen. Druk, onrust en stress kunnen de gedachtegang alleen maar verder blokkeren. Geduld doet hierbij vaak wonderen.

Begrip:

Iedereen is anders. Voor iemand met een extreem of erg wisselend karakter (zeer druk of juist onopgemerkt of onvoorspelbaar) is een rustige, overzichtelijke omgeving zonder onnodige prikkels prettig, maar begrip is minstens zo belangrijk.

**NIET ALLEEN KINDEREN EN LAAGGELETTERDEN,
MAAR OOK ALLOCHTONEN EN TOERISTEN
BEGRIJPEN PICTOGRAMMEN METEEN!**

Gehandicapten? Mindervaliden? Beperkten?

Het begrip 'handicap' is een algemene term voor aangeboren of opgelopen beperking van mensen. De verschillende soorten beperkingen kunnen van invloed zijn op het (dagelijks) functioneren. Vandaar dat ook wel wordt gesproken over een functiebeperking.

Er zijn verschillende benamingen voor mensen met een beperking: mindervaliden, invaliden, gehandicapten, rolstoelers, beperkten et cetera.

Veel van deze (verouderde) termen kunnen weerstand opleveren omdat ze een zekere vorm van minderwaardigheid uitstralen.

Maar de benaming 'mensen met mogelijkheden' slaat ver door en is voor veel mensen onbegrijpelijk.

De tegenwoordig breed geaccepteerde omschrijving is: 'mensen met een beperking'. Dit wordt al dan niet aangevuld met de achtergrond van de beperking, zoals bijvoorbeeld 'verstandelijk', 'motorisch', 'lichamelijk', 'auditief' of 'visueel'.

Hoewel de term 'gehandicapten' niet ideaal is komt deze in veel officiële stukken voor en is redelijk geaccepteerd.

3: Integrale toegankelijkheid

Bij 'toegankelijkheid' wordt gedacht aan iemand in een rolstoel of met een blindenstok. Maar het begrip 'toegankelijkheid' omvat veel meer. Zoals u in hoofdstuk 2 las, profiteren veel meer doelgroepen van een goede toegankelijkheid. En daarnaast gaat het over meer aspecten dan alleen maar drempels en deurbreedtes. In dit hoofdstuk wordt het begrip 'integrale toegankelijkheid' uitgelegd aan de hand van drie pijlers.

Pijler 1 - Fysieke toegankelijkheid

Bij de fysieke toegankelijkheid wordt er gekeken naar vier aspecten: de bereikbaarheid, toegankelijkheid, bruikbaarheid en uitgangelijkheid (veiligheid) van gebouwen en hun omgeving.

Bereikbaarheid

Kan ik er komen? Is het pand goed bereikbaar met het openbaar vervoer? Zijn er gehandicaptenparkeerplaatsen? Is de route vanaf de bushalte of parkeerplaats zonder obstakels?

Toegankelijkheid

Kan ik binnen? Is de deur gemakkelijk te openen? Zijn er drempels, is de deuropening breed genoeg, zijn er liften en goede trappen om op de verdieping te komen?

Bruikbaarheid

Zijn de voorzieningen bruikbaar? Oftewel: kan ik ook daadwerkelijk datgene doen waarvoor ik gekomen ben? Een bereikbaar en toegankelijk dorps huis is mooi, maar als de stoelen, tafels en verlichting niet goed zijn, dan wordt het alsnog lastig om te br idgen. Zonder voorziening voor slechthorenden is de toneelvoorstelling voor een slechthorende niet 'toegankelijk'.

Uitgangelijkheid

Als laatste is ook uitgangelijkheid een belangrijke factor: (hoe) kan ik, in geval van nood, vlug en veilig vluchten? Als ik toegang biedt aan mensen met een beperking, kan ik dan ook hun veiligheid garanderen doordat er bijzondere voorzieningen zijn getroffen?

Een fysiek toegankelijk gebouw is in feite de basisvoorwaarde voor een dorps huis zonder drempels. Meer hierover leest u in hoofdstuk 4.

Pijler 2 - Sociale toegankelijkheid

Toegankelijkheid wordt niet alleen bepaald door fysieke aspecten. Het gaat er ook om of iemand zich prettig, of zelfs welkom voelt. Het gaat dan onder meer om de wijze van bejegening. Het dorps huis kan fysiek optimaal toegankelijk zijn, maar wanneer de vrijwilligers of medewerkers niet weten om te gaan met mensen met een beperking, kan de bezoeker zich alsnog niet welkom voelen. Omgekeerd kan men soms letterlijk en figuurlijk makkelijk over kleine fysieke drempels stappen wanneer men op een prettige manier wordt geholpen.

Ook de manier waarop in het beheer rekening gehouden wordt met de wensen van de bezoeker is van invloed op hoe welkom men zich voelt.

Meer hierover leest u in hoofdstuk 5.

Pijler 3 – Toegankelijke informatie en communicatie

Wanneer niemand wéét dat iets toegankelijk is, dan zal er ook geen gebruik van gemaakt worden. Goede, betrouwbare informatie over toegankelijkheid van het dorps huis en de voorzieningen is belangrijk.

Daarnaast is ook de toegankelijkheid van de informatie zélf van belang. Is de bewegwijzering duidelijk? Is het activiteitenbord leesbaar? Is de website toegankelijk?

Meer hierover is te vinden in hoofdstuk 6.

In de volgende hoofdstukken wordt per pijler uitgewerkt wat de belangrijkste tips en maatregelen zijn.

In hoofdstuk 7 is te lezen op welke wijze deze te realiseren zijn.

4: Fysieke toegankelijkheid

Wanneer het gaat over toegankelijkheid denken de meeste mensen als eerste aan de rolstoel en de voorzieningen die hiermee samenhangen. Zoals beschreven in hoofdstuk 3 - Integrale toegankelijkheid - zijn de fysieke eigenschappen van een gebouw en de omgeving een basisvoorwaarde. Het gaat dan niet alleen om voldoende brede deuren, maar ook een praktische en functionele inrichting. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste gebouwonderdelen nader belicht.

Een toegankelijk en functioneel gebouw is méér dan de optelsom van onderstaande onderdelen. Wij adviseren om bij (ver-)bouwplannen een specialist te raadplegen. In de bijlage vindt u hiervoor de adressen.

Noot:

Onderstaande onderdelen zijn vrij gebaseerd op het Handboek voor toegankelijkheid*. Voor keurmerken zoals het ITS gelden specifieke voorwaarden. Hiervoor kunt u contact opnemen met een van de in de bijlage genoemde adviesinstanties.

* Handboek voor toegankelijkheid 6e druk – Maarten Wijk - Sdu Uitgevers

BEREIKBAARHEID

Parkeren

Het gebruik van parkeerplaatsen vraagt, naast de ruimte voor het voertuig, ook voldoende ruimte voor het in- en uitstappen. Mensen met een verminderde beenfunctie, rolstoelgebruikers, maar ook bijvoorbeeld mensen met een kinderwagen vragen meer ruimte dan anderen.

Tip!

Maak de gewone parkeervakken niet te smal. Dit lokt foutparkeren en ergernis uit. Beter 19 ruime vakken (2.50 m breed) dan 20 smalle (2.40 m).

Omdat ruimte voor het parkeren in het algemeen schaars is, is het noodzakelijk een aantal plaatsen exclusief te bestemmen voor mensen met een gehandicaptenparkeerkaart. Deze parkeerplaatsen horen er als volgt uit te zien:

Richtlijnen:

- Uiteraard zo dicht mogelijk bij de entree. Bij voorkeur niet meer dan 35 m, maar maximaal 50 m.
- Een parkeervak is 3.50 m x 6.00 m.
Dit is als volgt samengesteld: afmeting reguliere auto 2.00 m x 4.50 m met aan de zijkant en achterzijde een vrije manoeuvreerruimte voor een draaicirkel van $\varnothing$ 1.50 m.
Zo lang er bij een parkeervak voldoende manoeuvreerruimte is, is deze bruikbaar als gehandicaptenparkeerplaats. Er zijn dus ook andere opstellingen mogelijk:

- Het gehele parkeer- en manoeuvreervak moet vlak en strak aaneengesloten zijn. De ondergrond moet bovendien blijvend vast, stroef en goed berijdbaar blijven, ook bij regenachtig weer! Grind, gras, zand en steenslag zijn dus niet geschikt.
- Bij voorkeur geen goten of putten nabij het parkeervak. Dit kan hinderlijk zijn voor de wieltjes van rolstoelen.
- Na het parkeren van de auto dient het trottoir door middel van een trottoiroprit bereikt te kunnen worden. *Zie Toegangspad.*
- De parkeerplaats dient duidelijk als gehandicaptenparkeerplaats herkenbaar te zijn door ten minste verkeersbord E6 te plaatsen.
- Een duidelijke vakmarkering en eventueel kruis verduidelijken het speciale parkeervak.

Tips:

- Voor parkeervakken waar regelmatig rolstoelbussen komen kan beter rekening gehouden worden met een standaard parkeervak met aan de achterzijde een manoeuvreerruimte van 2.00 m breed en 3.00 m lang.
- De norm is dat 2% van het totale aantal parkeerplaatsen een gehandicaptenparkeerplaats is. Voor het ene dorpshuis is dit voldoende, voor een ander niet. Begin met twee parkeerplaatsen en houdt rekening met eventuele uitbreiding. Wanneer er op voorhand te veel plaatsen gemaakt zijn, zullen deze vaak leeg blijven. Dit zorgt voor ergernis en foutparkeren.

Fietsenstalling

Zelfs actieve fietsers zijn van nature lui. Als het om stallen gaat tenminste. Wanneer de stalling niet duidelijk is of te ver van de entree, dan zullen de fietsen al vrij snel in de loop neergezet worden. Een goed geplaatste fietsenstalling voorkomt deze ergernis.

Tips:

- Fietsenstalling op een logische plek in de buurt van de entree.
- Fietsen buiten de looproute houden. Let op, een gewone fiets is al snel 1.75 m lang.
- Eenvoudige fietsenrekken werken beter dan hypermoderne rekken. Veel mensen snappen niet precies hoe deze werken en zetten hun fiets er naast of er tegenaan.
- Houd ook rekening met het plaatsen van driewielers, zo dicht mogelijk bij de entree.
- Door aan het begin intensief toezicht te houden, weten de vaste gebruikers al snel wat de bedoeling is.

Scootmobielen

Over scootmobielen bestaat onduidelijkheid. Zorg voor beleid en duidelijke afspraken. *Zie ook hoofdstuk 5: Sociale toegankelijkheid.*

Tips:

- Een stallingsplaats voor een scootmobiel is circa 0.90 x 1.50 m groot.
- Bij voorkeur overdekt en in het zicht voor toezicht.
- Eventueel binnen in hal of foyer, mits dit niet voor overlast zorgt.
- Een oplaadpunt (ook geschikt voor elektrische fietsen) is een pré.

Openbaar vervoer

Hoewel de invloed op het Openbaar Vervoer (OV) vaak niet zo groot is, kan het toch geen kwaad eens kritisch te kijken naar de bereikbaarheid van het dorpshuis. Veel OV-haltes zijn al aangepast aan toegankelijkheidsnormen, anderen worden op korte termijn aangepast.

Tip:

- In de toekomst zullen ook mensen die nu met de regiotaxi komen veel vaker gebruik moeten gaan maken van het reguliere OV-aanbod. In overleg met de gemeente kan gekeken worden of de afstand tot de halte niet te groot is en of de route van/naar de halte ook voldoende toegankelijk is.

Toegangspad naar hoofdingang

Er zijn talloze obstakels te bedenken die men kan ondervinden vanaf de openbare weg, de OV-halte of de parkeerplaats naar de entree. Denk aan paaltjes, smalle stoepjes, steile opritten, losse tegels en verkeerd gestalde fietsen.

Richtlijnen:

- Een pad is tenminste 1.50 m breed, zodat voetgangers, kinderwagens, rolstoelen en scootmobielen hier gebruik van kunnen maken en elkaar ook kunnen passeren. Plaatselijk mag het pad iets smaller zijn (1.20 m). Bedenk wel dat mensen elkaar hier niet kunnen passeren. Bij kleine obstakels zoals een paaltje dient de doorgang ten minste 0.90 m. te zijn.

Padbreedte

- De vrije hoogte bij het pad is ten minste 2.30 m. Snoei overhangende takken daarom tijdig.
- Het loopoppervlak (de stoep) moet vast, mooi vlak en aaneengesloten zijn. Ook is voldoende stroefheid (ook bij nat weer) een must.
- Zand, grind, schelpen en dergelijke vormen geen goede ondergrond.
- Een goede afwatering is nodig, maar niet meer dan 1:50.

Dwarshelling 1:50

- Zorg dat er eventuele oneffenheden, openingen en sleuven in en tussen tegels, roosters, putdeksels en dergelijke nooit groter zijn dan 2 cm.
- Tenminste aan het begin en einde van het pad een keerruimte $\varnothing$ 2.00 m voor kinderwagens, scootmobielen en rolstoelen.

Tips:

- Controleer de paden regelmatig op oneffenheden door bijvoorbeeld verzakking of wortelopdruk en herstel indien nodig.
- Breng enkele rustpunten aan in de vorm van bankjes met rug- én armleuning.
- Voor mensen met een visuele beperking is het prettig wanneer de entree van het dorpshuis veilig bereikt kan worden. Dit kan voor een deel door gebruik te maken van de aanwezige natuurlijke geleiding zoals groenstroken, gevels en dergelijke. Soms zijn aanvullende voorzieningen nodig zoals geleidelijnen (ribbeltegels) en waarschuwingsmarkeringen (rubber tegels).

De planning en aanleg van geleiding voor blinden en slechthzienden is een vak apart.

Hellingen

Een looproute dient zo vlak mogelijk te zijn aangelegd. Hellingen tot 1:25 worden gezien als natuurlijk verloop. Voor steilere hellingen geldt dat hoe groter het hoogteverschil is, hoe flauwer de helling moet zijn. De helling wordt dan namelijk steeds vermoeiender om te nemen. Het maakt daarbij niet uit of het om een rolstoel gaat, een steekwagentje of een kinderwagen.

- Tot een hoogteverschil van 10cm (trottoir) niet steiler dan 1:10
- Hoogteverschillen tot 25cm niet steiler dan 1:12
- Hoogteverschillen tot 50cm niet steiler dan 1:16
- Hoogteverschillen tot 1.00m niet steiler dan 1:20

Hoogteverschillen groter dan 1.00 m zijn niet geschikt om met een helling te overbruggen. In dat geval is een lift nodig of een pad van 1:25.

- Lange hellingen (vanaf 8 à 10 m) moeten halverwege een rustplateau hebben zodat mensen even kunnen uitrusten.
- Aan het begin en einde van de hellingbaan dient voldoende ruimte (1.50 m) te zijn om even te wachten, bijvoorbeeld als de helling al in gebruik is.
- Een hellingbaan is ten minste 1.20 m breed en is aan beide zijden voorzien van een rand van ten minste 5 cm zodat iemand er niet af kan rijden.
- Aan ten minste één zijde van de helling zit een leuning.
- Een helling is niet voor iedereen even gemakkelijk. Voor onder andere ouderen met heupproblemen kan een helling zelfs vervelend zijn. Naast de helling moet dan ook altijd een gewone trap beschikbaar zijn.

Tip:

- Hellingbanen buiten kunnen vaak vrij eenvoudig zelf worden gerealiseerd. Zorg dan wel dat de helling aan alle normen voldoet.
- Vermijd bochten en hoeken in de helling. Eventueel kan op het rustplateau een haakse hoek gemaakt worden. Voor scootmobielen moet dan op het rustplateau gerekend worden op een draaicirkel van Ø 2.00 m.
- Te steile hellingen zijn gevaarlijk in het gebruik. Beter géén helling dan een te steile helling waar ongelukken gebeuren.

TOEGANKELIJKHEID**Deuren**

Te smal, te zwaar of een te hoge drempel. Deuren kunnen voor verschillende gebruikers een obstakel zijn. Denk aan iemand met een kinderwagen, een rolstoel of iemand met een rollator.

Richtlijnen:

- De doorgang bij een deur is ten minste 85 cm.
In de praktijk betekent dit een deur van ten minste 90 cm.
- Bij dubbele deuren geldt dat ten minste de hoofddeur (de loopdeur) hieraan moet voldoen.
- De kracht die nodig is om een deur te openen mag maximaal 3 Newton zijn. Dat is 3 Kg duw- of trekkracht.
- De drempel bij een deur mag maximaal 2 cm hoog zijn. Bedenk dat voor een rollator 1 cm al hinderlijk is.
- Gaten, sleuven en richels maximaal Ø 2 cm. Een loopstok, kruk of hak kan vast komen te zitten in grote gaten zoals die van rubber schoonlopmatten.
- Glazen deuren (en aangrenzende glasvlakken) zijn voorzien van een markering op ooghoogte (1.60 m). Zo kunnen onoplettende mensen, maar ook slechtzienden dit niet zo makkelijk over het hoofd zien.
- Dit kan eenvoudig door met behulp van stickers of folie een strook of repeterend logo/patroon aan te brengen. Voor kinderen is een markering op circa 1.00 m wenselijk.

Tip:

- De doorgang van een deur meet u altijd tussen het kozijn en de deur.

Doorgang deur

- De zwaarte van een deur is eenvoudig te wegen met een gewone veerunster.
Of de deur voorzichtig met twee vingers openduwen. Gaat het gemakkelijk? Als het pijn doet is de deur te zwaar.
- Bij veel deurdrangers is de weerstand instelbaar.
- Zolang een deur aan de normen voldoet, zijn automatische deuren niet noodzakelijk, maar ze vergroten wel het gebruikscomfort. Bij veelgebruikte deuren zoals de hoofdingang is een automatische deur te overwegen. Hierbij komen diverse punten kijken, zoals afstelling van sensoren, plaatsing van de bedieningsknoppen, markering van het draaivlak et cetera. Geadviseerd wordt automatische deuren altijd in overleg met een specialist aan te brengen.
- Voor te hoge drempels (tot max 7 à 8 cm) zijn schuine aanrijdstroken in de handel.
- Goed hanteerbaar deurbeslag toepassen. Gewone klinken of beugels voldoen het beste. Draaiknoppen, schuifsloten en iele handgreepjes zijn niet voor iedereen goed te hanteren.
- Deurbeslag bij voorkeur afgerond, zodat men er niet makkelijk achter kan blijven haken. Een klink die contrasteert met de deur valt voor iedereen het beste op, ook in het donker.
- Door inrichtingselementen zoals kasten of plantenbakken direct voor of achter het glas te zetten is markering niet altijd nodig. Zo valt het al direct op dat het geen doorgang is.
- Een kokosmat of hoogpolig tapijt bij de deur is slecht berijdbaar. Manoeuvreren met de kleine wieltjes van een rollator, kinderwagen of rolstoel is hierop bijna onmogelijk.

Gangen en doorgangen

Gangen moeten uiteraard breed genoeg zijn om de verschillende gebruikers door te laten gaan en elkaar te kunnen laten passeren.

Richtlijnen:

- Gangen zijn tenminste 1.50 m breed.
- Incidenteel gebruikte gangen zijn 1.20 m breed, maar hebben aan het einde (Ø1.50 m) altijd mogelijkheid om te keren of te passeren.
- Geen obstakels in de gang.
Bij obstakels zoals kasten mag de doorgang plaatselijk minimaal 0.90m breed zijn.
- Looproute helemaal vlak en voldoende stroef.
- Hoogteverschillen niet groter dan 2 cm.
Bij grotere hoogteverschillen is een trap en helling of lift nodig.
- Bij deuren zorgen voor voldoende vrije ruimte om de deur te bedienen en naar je toe te trekken.

Opstelruimte deur

Tips:

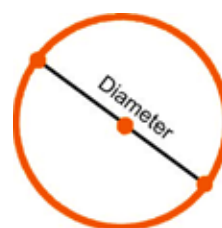
- In gebouwdelen waar (ook) scootmobielen kunnen/mogen komen, moet rekening gehouden worden met meer manoeuvreer-ruimte. Scootmobielen hebben een draaicirkel van ruim 2.00 m.
- Zorg voor niet te lange afstanden binnen het gebouw. Van de activiteitenruimte naar de toiletten mag bijvoorbeeld niet meer dan 50 m, maximaal 75 m bedragen.
- Voldoende rustpunten (bankjes, zitjes) maken om afstanden beter te overbruggen.
- Alle oneffenheden groter dan 0,5 cm vormen struikelgevaar en moeten altijd goed opvallen door een contrasterende rand of markering.
- Glimmende of transparante vloeren (zoals glas) zijn onder andere voor ouderen vaak niet prettig om overheen te lopen.

Trappen en opstapjes

Voor trappen gelden specifieke eisen. Het voert voor deze publicatie te ver om deze allemaal te behandelen. We beperken ons tot de belangrijkste punten:

Richtlijnen:

- Een trap is ten minste 1.20 m breed. Maak drukke trappen breder, zodat passeren mogelijk is.
- Aan beide zijden van de trap een goede leuning. De leuning moet goed grijpbaar zijn. Een rond of afgerond leuningprofiel geeft het beste grip.
- De leuning moet boven en onder aan de trap een stukje doorlopen (of afgerond naar beneden buigen). Zo houdt iemand steun totdat hij echt helemaal op de vaste vloer staat.
- Minimaal de eerste en laatste trede moeten duidelijk opvallen. Bijvoorbeeld door een markeringsstrook aan te brengen. Dit kan gecombineerd worden met een antislip-profiel. Dit maakt het voor slechthorenden, maar ook voor mensen die bijvoorbeeld een doos vasthouden, makkelijker om het begin en einde van de trap te zien. Dit maakt de trap een stuk veiliger.

Tip:

- Een verkeerde verhouding tussen op- en aantrede zorgt ervoor dat de trap ‘niet lekker loopt’. Dit maakt traplopen vermoeiend of zelfs gevaarlijk.

Op- aantrede

- Een tweede leuning op circa 0.60 m maakt het ook voor kinderen makkelijk en veilig om boven te komen.
- Door in het gebouw ook eenvoudige op- en afstapjes te voorzien van een leuning én een markering worden deze een stuk veiliger en prettiger voor met name ouderen.

Liften

Wanneer er verdiepingen zijn waar zich ook publieke ruimten bevinden, is in veel gevallen een lift noodzakelijk. Er zijn verschillende typen liften, ieder met hun eigen normen, maar ook hun eigenschappen, aanschaf- en gebruikskosten.

De aanschaf van een lift is altijd een aanzienlijke investering. Raadpleeg vóór aanschaf altijd een toegankelijkheidsadviseur. Hij kan u helpen bij het kiezen voor de juiste lift, waarbij hij rekening kan houden met de gebruikers en de kosten.

Richtlijnen:

- Vóór de lifttoegang een vrije ruimte $\varnothing$ 1.50 m.
- Toegang ten minste 85 cm vrije doorgang.
- Vrij vloerooppervlak ten minste 1.05 m x 1.50 m.

Tip:

- Soms geven lift-leveranciers ten onrechte aan dat een lift voldoet aan de toegankelijkheidseisen. Ga hier nooit zo maar van uit, maar raadpleeg een toegankelijkheidsadviseur.
- Sommige liftinstallaties zijn speciaal bedoeld voor vrachtvervoer. Vervoer van personen is soms zelfs verboden.

Voor de verschillende lifttypen gelden specifieke eisen. Het voert voor deze publicatie te ver om deze allemaal te behandelen. We beperken ons tot de eigenschappen van de belangrijkste lifttypen.

Kooilift (gewone lift)

Gesloten kooi die recht omhoog/omlaag beweegt.

Voordelen:

- Afmetingen plateau en hefkracht 'onbeperkt'.
- Te gebruiken door iedereen: rolstoel, kinderwagen, rollator, scootmobiel en staande personen.
- Maximale hefhoogte/aantal verdiepingen onbeperkt.
- Zeer geschikt voor meerdere verdiepingen en/of frequent gebruik door de snelheid en het bedieningscomfort.

Nadelen:

- Grote bouwkundige en constructieve voorzieningen noodzakelijk en daardoor duur. Met name bij nieuwbouw inpasbaar.
- Onderhoud en jaarlijkse keuring noodzakelijk.

Plateaulift (omschacht hefplateau)

Lijkt op kooilift, maar is in feite een hefplateau met daar omheen een liftschacht.

Voordelen:

- Te gebruiken door rolstoel, kinderwagen, rollator en staande personen.
- Weinig of geen bouwkundige voorzieningen noodzakelijk. Daardoor goed toepasbaar bij renovaties en kleinschalige projecten.
- Minimaal onderhoud, keuring niet noodzakelijk.

Nadelen:

- Afmetingen plateau beperkt tot circa 1000 x 1500 mm. Minder geschikt voor scootmobielen.
- Traag.
- Vasthoudbediening (knop gehele 'rit' vasthouden). Daardoor minder geschikt voor meerdere verdiepingen en niet geschikt voor frequent gebruik.
- Maximale hefhoogte circa 4 verdiepingen.
- Hefkracht tot circa 300 kg, dus geen zware lasten/vracht.

Hefplateau

Open plateau dat recht omhoog/omlaag beweegt

Voordelen:

- Te gebruiken door rolstoel, kinderwagen, rollator en staande personen.
- Weinig/geen bouwkundige voorzieningen noodzakelijk. Daardoor goed toepasbaar bij renovaties en kleinschalige projecten.
- Minimaal onderhoud, keuring niet noodzakelijk.

Nadelen:

- Afmetingen plateau beperkt tot circa 1200 x 1500 mm. Minder geschikt voor scootmobielen.
- Traag.
- Vasthoudbediening (knop gehele 'rit' vasthouden). Daardoor minder geschikt voor meerdere verdiepingen en niet geschikt voor frequent gebruik.
- Maximale hefhoogte 1000 mm.
- Hefkracht tot circa 300 kg.

Er bestaan varianten die een hefplateau combineren met een trap.

Trap-plateaulift

Open plateau dat schuin langs de helling van een trap omhoog/omlaag beweegt

Voordelen:

- Maximale hefhoogte onbeperkt.
- Te gebruiken door rolstoel.
- Geen bouwkundige voorzieningen noodzakelijk.
- Keuring niet noodzakelijk.

Nadelen:

- Afmetingen plateau beperkt tot circa 900 x 1300 mm.
- Direct naast het plateau is de diepte van de trap. Dit is angstig voor gebruikers die op het plateau moeten staan. Daardoor niet geschikt voor kinderwagen, rollators en staande personen.
- Traag. Gezien de snelheid niet geschikt voor meer dan één verdieping.
- Blokkeert gedeeltelijk de trap.
- Vasthoudbediening (knop gehele 'rit' vasthouden). Daardoor minder geschikt voor meerdere verdiepingen en niet geschikt voor frequent gebruik.
- Hefkracht tot circa 200 kg, dus niet voor scootmobielen, zware elektrische rolstoelen of vrachtgebruik.
- Veel onderhoud.

Stoeltjeslift

Stoeltje dat schuin langs de helling van een trap omhoog/omlaag beweegt

Voordelen:

- Lage kosten.
- Geen bouwkundige voorzieningen noodzakelijk. Goed toepasbaar in bestaande bouw.
- Te gebruiken door mensen die slecht ter been zijn.
- Weinig onderhoud, keuring niet noodzakelijk.

Nadelen:

- Onbruikbaar voor rolstoel, kinderwagen, rollator, scootmobiel et cetera. Veel mensen vinden het gebruik angstig aangezien het stoeltje open is en direct ernaast de diepte van de trap is.
- Een stoeltjeslift is daarom géén toegankelijkheidsvoorziening voor een openbaar gebouw.
- Traag en daarom niet geschikt voor meer dan één verdieping.
- Blokkeert de trap gedeeltelijk.
- Vasthoudbediening (knop gehele 'rit' vasthouden). Daardoor minder geschikt voor meerdere verdiepingen en niet geschikt voor frequent gebruik.

Hellingbaan

Binnen een gebouw zijn hellingbanen soms nodig om kleine hoogteverschillen te overbruggen. De normen voor de hellingbanen zijn te vinden in dit hoofdstuk onder Bereikbaarheid.

Tip:

- Ook voor kleine hellingen geldt dat de juiste steilheid én een goede leuning ervoor zorgen dat deze veilig en prettig in het gebruik zijn.
- Een helling is niet voor iedereen even gemakkelijk. Voor ouderen met heupproblemen kan een helling zelfs vervelend zijn. Naast de helling moet dan ook altijd een gewone trap beschikbaar zijn.

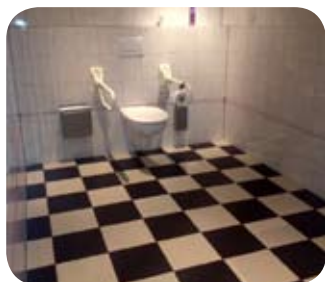
BRUIKBAARHEID

Toiletten

Iedereen moet gebruik kunnen maken van het toilet. Voor sommige gebruikers zijn de gewone toiletten niet of maar matig geschikt. Mits goed uitgevoerd is een aangepast toilet (vaak invalidentoilet genoemd) geschikt voor vele gebruikers:

- Rolstoel: er is extra ruimte en er is steun om de transfer naar de toiletbril te maken.
- Ouderen: er is steun voor op te staan bij de toiletten.
- Mensen met bijvoorbeeld een stoma of verband: er is ruimte en privacy en er is een privé-wastafel.
- Kleine kinderen: er is genoeg ruimte zodat de ouders kunnen helpen bij het naar de toilet gaan. Ook een eventueel broertje of zusje kan in de ruimte blijven.
- Baby's: er is genoeg ruimte voor een (opklapbare) commode.
- Alle anderen: een aangepast toilet is ook een gewoon toilet. Iedereen mag hier gebruik van maken. Zie het dus ook als een extra toilet.

Een integraal toegankelijk toilet dus.

Richtlijnen:

- Toegang ten minste 0.85 m vrije doorgang.
 - De deur moet naar buiten toe openen.
 - Een horizontale beugel op de binnenzijde van de deur zodat deze door rolstoelgebruikers dichtgetrokken kan worden.
 - Alarmkoord dat rondom in de hele ruimte loopt op een hoogte van circa 40 cm.
 - Afmeting ten minste 1.65 m x 2.20 m (gemeten op de vrije vloer).
 - Alle toiletpotten, beugels en wastafel volgens tekening.
- Alleen op deze manier is het toilet ook echt bruikbaar.

Bij afwijkende maatvoeringen moet gezorgd worden dat de vereiste gebruiks- en opstelruimtes bij het toilet en de wastafel gehandhaafd blijven. Leg het ontwerp in zo'n geval altijd voor aan een toegankelijkheidsadviseur.

Tip:

- Een (opklapbare) commode zal door veel jonge ouders, opa's en oma's worden gewaardeerd.
- Laat zien dat het toilet er voor iedereen is, door op het pictogram op de deur niet alleen een rolstoel te zetten. Dit garandeert een frequenter gebruik en daardoor ook meer toezicht en onderhoud.
- Let op bij de toepassing van inbouwspoelingen. Deze verkleinen het vrije vloeroppervlak en kunnen voor problemen zorgen bij de montage van de muurbeugels.

Wanneer er ook ander sanitair (zoals douches) aanwezig is, zouden ook deze integraal toegankelijk uitgevoerd kunnen worden. Eventueel zijn combinaties mogelijk met het integraal toegankelijk toilet. Neem in deze gevallen altijd contact op met een toegankelijkheidsadviseur.

Inrichting**Balie en bar**

- Een balie of bar heeft bij voorkeur een verlaagd gedeelte op 80 cm. Dit maakt het ook voor rolstoelgebruikers en kinderen bruikbaar.
- Wanneer er aan de balie ook geschreven moet worden, moet de vrije hoogte onder het blad minimaal 70 cm bedragen.

Garderobe

Garderobes dienen door iedereen gebruikt te kunnen worden:

- Vrij bereikbaar. Een vrije ruimte (van Ø 1.50 m) voor de garderobe zorgt ervoor dat een rolstoel kan draaien. Er is dat genoeg ruimte is om iemand te helpen bij het aantrekken van de jas.
- Voor kinderen en rolstoelgebruikers zijn haken beschikbaar op een hoogte van circa 1.20 m.

Verlichting

De verlichting bepaalt voor een groot deel de sfeer in een ruimte. Maar het bepaalt ook of een ruimte functioneel is. Zwak licht is vaak sfeervol, maar niet altijd functioneel.

- Voldoende verlichting aanbrengen, zodat iedereen met de activiteiten mee kan doen. U kunt ook kiezen voor het sterker uitlichten van één of meer tafels.
- Er zijn energiebesparende maar toch goede en sterke lichtbronnen. Laat u hierover goed informeren. Energiebesparende verlichting is vaak iets duurder, maar verdient zich vaak relatief snel terug.

Voorziening voor slechthorenden

Een hoortoestel versterkt alle geluiden, dus ook omgevingsgeluid. Dat is erg lastig in een ruimte met veel geluiden, zoals een piepende deur, gekuch, knisperende papertjes en het schuiven van stoelen. Een voorziening voor slechthorenden zorgt ervoor dat mensen met een hoortoestel alleen dat geluid versterkt krijgen waar zij voor zijn gekomen. De overige storende geluiden worden 'weggefilterd'.

In principe zijn er maar twee systemen: ringleiding en infrarood- of FM-systemen.

Ringleiding

De bekendste en eenvoudigste voorziening voor slechthorenden is de ringleiding. Dit is een vrij eenvoudige combinatie van een versterker en een snoer, dat meestal in een lus langs de plinten van een zaal wordt gelegd. De versterker wordt aangesloten op de geluidsbron (microfoon, geluidsinstallatie). De ringleidingversterker stuurt kleine stroompjes door de lus. Dit wekt een zwak magnetisch veld op. Op de meeste hoorapparaten zit een zogenaamde T-stand, waarmee het hoortoestel dit magnetische veld kan ontvangen.

T-stand/T-coil**Voordelen:**

- Eenvoudig.
- Goedkoop.
- Weinig onderhoud.

Nadelen:

- Alleen voor mensen met een hoortoestel (met T-stand).
- Controle op werking lastig.
- Kans op storing bij onervaren installateur.

Apparaten en stalen constructies kunnen de werking beïnvloeden.
Het inschakelen van een ervaren installateur is aan te raden.

Infrarood- of FM-systemen

Een zender in een ruimte stuurt een signaal de ruimte in. Voor het ontvangen is een speciale hoofdtelefoon nodig. Deze kan geleend worden. Dit is ideaal bij voorstellingen en presentaties.

Voordelen:

- Ook voor mensen zonder gehoorapparaat.
- Minder storingsgevoelig.
- Werking makkelijk controleerbaar.
- Betrouwbaar.

Nadelen:

- Duur.

Inrichting van een zaal

De inrichting van de verschillende zalen en andere ruimten sterk afhankelijk van de gebruikers en activiteiten die er plaatsvinden. Er zijn echter enkele algemene adviespunten voor de inrichting:

- Het meubilair moet flexibel opgesteld kunnen worden zodat er ook plek is voor rolstoelen.
- Zorg dat de doorgangen tussen tafels en stoelen ten minste 1.20 m breed zijn en dat er op verschillende plekken een ruimte van Ø 1.50 m is om te passeren of te draaien.
- De stoelen moeten algemeen bruikbaar zijn. Dat betekent een zithoogte tussen de 45 en 50 cm.
- In iedere ruimte moeten er stoelen met een goede rug- én armleuning beschikbaar zijn.
- De armleuningen maken het voor met name ouderen makkelijk om ook weer op te staan.
- Deze stoelen moeten in combinatie met de tafels gebruikt kunnen worden.
- Onderwijsbare tafels gebruiken, zodat mensen goed aan kunnen schuiven met hun stoel (met armleuning) en dat ook rolstoelen goed onder de tafel kunnen rijden.

Dit vereist een vrije hoogte van ten minste 70 cm onder het blad.

UITGANKELIJKHEID

Een toegankelijk dorpshuis wil er ook voor zorgen dat iedereen in het dorpshuis veilig is.

Het is dan ook aan te raden om kritisch te kijken naar de mogelijkheden en gevaren bij het evacueren van personen met een functiebeperking.

De belangrijkste aanbevelingen:

- Organiseer een evacuatieoefening. Nodig hierbij ook het lokale gehandicaptenplatform uit, zodat er ook aandacht besteed wordt aan doelgroepen.
- In het calamiteitenplan één of meerdere personen aanwijzen die speciaal belast worden met hulp aan personen met een functiebeperking.

Evacuatiestoel

- Kijk kritisch naar de gebruikers van de ruimten.
- Misschien is het slimmer om een bijeenkomst met veel rollatorgebruiker op de begane grond te houden.
- Zorg voor evacuatiehulpmiddelen om mensen ook van verdiepingen te kunnen evacueren als de lift niet gebruikt mag of kan worden. Denk hierbij aan brand of stroomuitval.
- Alarmmelders, drukknoppen et cetera zijn voor iedereen bereikbaar op een hoogte tussen 0.90 m en 1.20 m.
- Alarmsignalen zowel akoestisch (alarm) als optisch (flitslicht). Zowel blinden en slechtzienden als doven en slechthorenden kunnen deze signalen waarnemen.

5: Sociale toegankelijkheid

Sociale toegankelijkheid bestaat uit alle elementen die ervoor zorgen dat iemand zich prettig voelt in een (fysiek toegankelijk) gebouw. Hoe is het onthaal? Hoe wordt ik aangesproken? Wordt er rekening met mij gehouden? Kan ik hulp krijgen?

Bejegening

Een eerste indruk kun je maar één keer maken. Wanneer iemand prettig ontvangen wordt zijn de meeste sociale drempels al geslecht. Hoe je omgaat met de benadering van mensen wordt bejegening genoemd. Het benaderen van bezoekers met een beperking kan voor sommigen moeilijk, spannend of zelfs een beetje 'eng' zijn. Hieronder staan enkele basistips voor een goede ontvangst.

Basistips bejegening:

- **Stomme vragen bestaan niet**
Iedere bezoeker is anders en heeft andere wensen en behoeften. Vraag er naar en benoem desnoods wat u ziet. Vraag of u kunt helpen.
Daarbij is het prettig (zeker voor blinden/slechtzienden) dat u zich eerst even voorstelt.
- **Praat op gelijke hoogte**
Praat met alle bezoekers gelijkwaardig. Spreek dus niet alleen de persoon achter de rolstoel aan. Oogcontact is belangrijk, niet alleen voor mensen in een rolstoel. Ook mensen die doof of slechthorend zijn, kunnen u zo beter volgen. Uiteraard is duidelijk spreken en articuleren van belang.
- **Praat gewoon**
Ga niet anders praten dan nodig. U wordt niet beter begrepen als u luider praat of schreeuwt. Voorkom gekunsteld taalgebruik. Rolstoelgebruikers komen vaak gewoon 'te voet' en de uitroep: "Kijk uit!" is niet beledigend voor iemand die blind is. En u hoeft niet kinderlijk (wel begrijpelijk) te praten tegen iemand met een verstandelijke beperking.
- **Geduld is een schone zaak**
Sommige mensen doen er wat langer over om ergens te komen, om te gaan zitten, om uit hun woorden te komen of om u te begrijpen. Met uw ongeduld en stress duurt het alleen maar langer. Geef bezoekers altijd het gevoel dat ook u alle tijd voor ze heeft. Laat ze uitpraten, ook al komen ze moeilijk uit hun woorden.
Onderbreek alleen als u de draad van het verhaal kwijt bent. U voorkomt dan dat iemand opnieuw moeite moet doen om uit zijn woorden te komen.
- **Wees creatief**
100% toegankelijkheid is een illusie. Daar heeft waarschijnlijk iedere bezoeker begrip voor, mits ze zien dat u uw best doet. Kan iemand de kaarten slecht zien? Een loep en (led-) leeslampje is zo gehaald. Is een tafel te laag en kan de rolstoel er niet onder? Zet hem gewoon op wat blokjes. Een inklapbaar en in hoogte verstelbaar campingtafeltje is ook zo bijgeplaatst en ingedekt.

Er bestaan ook trainingen om uw vrijwilligers en/of medewerkers kennis te laten maken met beperkingen. In deze training leert men om in te spelen op mensen met een beperking en iedereen een gastvrij ontvangst te geven. Een voorbeeld is de training 'Welkome gasten' van ZetWijs (trainingstak van Zet).

Hulp, assistentie en begeleiding

"Wij zijn héél toegankelijk! Rolstoelers helpen we altijd even binnen".

Vaak is het zéér vanzelfsprekend om mensen te helpen. Een helpende hand is immers snel toegestoken.

Vaak heel goed bedoeld, maar voor mensen met een beperking zeker niet altijd even prettig. Misschien wil iemand niet geholpen worden omdat hij het zelf kan. Soms kan een goedbedoeld duwtje zelfs pijnlijk zijn als het verkeerd wordt uitgevoerd. Daarom is het goed om te vragen of hulp gewenst is.

Assistentie en begeleiding zijn wat persoonlijker van aard. Het kan bestaan uit assistentie bij het schrijven, koffiedrinken naar het toilet gaan, of begeleiden van iemand met een verstandelijke beperking. Waar hulp vaak een vanzelfsprekendheid is, zijn assistentie en begeleiding dat zeker niet. Het kost meer tijd en soms zelfs specifieke vaardigheden. Misschien vindt u het zelfs 'eng'.

Er kan van een dorps huis niet worden verwacht dat men op alles is voorbereid. Wanneer de belasting te groot wordt kunt u de bezoeker vragen zelf iemand mee te nemen. Wanneer u dat lastig vindt kunt u ook een eventueel betrokken (zorg-) instelling vragen om mee te denken.

Bij behoefte aan een speciale service of dienst, zoals (doven-)tolk, ADL-hulp, diëten, haal en breng-service et cetera, weten bezoekers met een beperking zelf vaak goed waar bepaalde zaken geregeld moeten worden. Maar u kunt ook terecht bij lokale zorg- en welzijnsinstellingen, of kijk in de bijlage op pagina 28.

Beheer en beleid

Vaak wordt vergeten hoe groot de invloed is van het beheer en beleid van het dorpshuis. “We doen het al jaren zo en niemand klaagt”, mag echter nooit een reden zijn om alles te laten zoals het is. Sommige bezoekers zijn nu eenmaal wat minder mondiger dan anderen.

Enkele voorbeelden hiervan zijn:

Iemand met luchtwegproblemen blijft misschien eerder thuis dan te klagen over de rooklucht in het halletje.

- Het rookbeleid (‘roken niet toegestaan’) betekent niet dat er niet meer nagedacht hoeft te worden over roken. Het vereist dat er juist wordt nagedacht over waar wél gerookt mag worden.
- Vaak wordt buiten voor de entree gerookt. Bij slecht weer verhuist de rookplek (al dan niet gedoogd) al snel naar binnen. Alle bezoekers moeten dan door de rook naar binnen. Dat is uiteraard géén prettige entree.
- Het aanbrengen van een afdak, op enige afstand van de entree, is dan een oplossing.
- Een aparte rookruimte is ideaal, mits deze ruimte ook echt niet voor andere activiteiten gebruikt wordt. Rooklucht blijft lang hangen in een ruimte. Wanneer ’s avonds gerookt is in de activiteitenruimte, is dit de dag erna nog hinderlijk voor de nieuwe gebruikers.
- Uiteraard dient de afzuiging voldoende te zijn en dienen deuren gesloten te blijven.

Scootmobielgebruikers worden maar zelden aangesproken op overlast, zoals te hard rijden of hinderlijk stallen.

Een scootmobiel is in eerste instantie een vervoermiddel, net als een fiets. Gebruikers kunnen in principe altijd nog kleine afstanden zelfstandig lopen. Het gebruik van een scootmobiel binnen in een gebouw is dan ook zeker geen vanzelfsprekendheid. Het is meer een gunst dan een recht.

- Kijk tot waar een scootmobiel binnen het gebouw kan komen zonder overlast te veroorzaken. Bijvoorbeeld alleen op de gangen op de begane grond en niet in de zalen. Communiceer dit met uw bezoekers.
- Een leenrolstoel beschikbaar stellen is een oplossing voor mensen waarvoor de afstanden in het gebouw echt te groot zijn.

Ouderen zijn vaak onzeker. Als ze zich zorgen maken of ze wel heen en weer kunnen op de accu van hun scootmobiel of elektrische fiets, kan het zijn dat ze gewoon thuis blijven.

- Een oplaadpunt hoeft niet meer te zijn dan een eenvoudig (buiten-)stopcontact.
- Dit kan buiten, maar ook binnen in de hal of foyer.
- Het biedt mensen de zekerheid dat ze altijd weer thuis kunnen komen.
- Zorg voor voldoende ruimte voor het stallen (en opladen) van scootmobielen en (elektrische) fietsen.

Buiten de looproute (dus niet in de weg voor andere gebruikers) en bij voorkeur overdekt én in het zicht zodat men niet bang hoeft te zijn dat er iets met de scootmobiel of elektrische fiets kan gebeuren.

Het spreekuur van de ouderenwerker is niet zo prettig als de harmonie in de ruimte er naast aan het repeteren is. De rollators en scootmobielen in de gang van de Zonnebloembijeenkomst kunnen voor ergernis zorgen als ze de doorgang voor anderen belemmeren.

- Hoe meer activiteiten, hoe gezelliger. Maar het vereist ook een goede organisatie. Wie krijgt wanneer welke ruimte. En geeft dat overlast voor de anderen in het gebouw?
 - Maak een bewuste indeling van de activiteiten. Durf nee te verkopen of wijs gebruikers op de mogelijke overlast.
- Wanneer van tevoren bekend is dat er meerdere rollators, scootmobielen et cetera, zullen komen, houd dan rekening met extra ruimte en/of reserveer een extra ruimte om de hulpmiddelen te kunnen stallen.

Van mensen met gehoorproblemen is bekend dat zij daar niet zo makkelijk voor uitkomen. Zij haken eerder af bij activiteiten dan dat ze het bespreekbaar maken.

- Een voorziening voor slechthorenden (zie hoofdstuk 4) is een must. Er bestaan ook mobiele, tijdelijke voorzieningen. Deze kunt u huren of gezamenlijk met andere dorpshuizen aanschaffen en gebruiken.

6: Toegankelijke communicatie en informatie

Vaak wordt vergeten hoe belangrijk het is om de communicatie toegankelijk te maken. We spreken van toegankelijke informatie en informatie over toegankelijkheid.

a) Toegankelijke informatie.

Hoe toegankelijk (begrijpelijk en duidelijk) is de communicatie en informatie?

b) Informatie over toegankelijkheid.

Hoe toegankelijk is het dorpshuis? Welke (toegankelijkheids-) voorzieningen zijn er?

a) Toegankelijke informatie

Openingstijden, activiteitenbord, bewegwijzing, flyers et cetera. Er valt genoeg te communiceren met uw bezoekers. Maar dan is het wel fijn wanneer de informatie ook vindbaar, leesbaar en begrijpelijk is, ofwel toegankelijk voor iedereen. Dit lijkt vanzelfsprekend, maar dat blijkt lang niet altijd het geval.

Tip!

Voor alle informatie geldt de simpele tip: vraag onbekenden om de informatie te lezen en te bekijken. Zo voorkomt u dat u zaken over het hoofd ziet die voor u of voor de vaste bezoeker vanzelfsprekend zijn.

Bewegwijzing

In en om de gebouwen is een goede en duidelijke bewegwijzing naar de verschillende ruimten noodzakelijk. De informatie moet naast goed zichtbaar, ook begrijpelijk zijn.

- Het gebruik van pictogrammen is het meest optimaal. Deze worden vaak snel begrepen, ongeacht of iemand een taal machtig is. Ook door allochtonen, mensen met een verstandelijke beperking of een taalachterstand.
- De bewegwijzing zo veel mogelijk tussen 1.40 m en 1.60 m plaatsen. Dit is de optimale leeshoogte.
- Voldoende grote letters toepassen.
Lettergrootte ten minste 1:100 van de praktische leesafstand.

- Schreefloze, strakke en gevulde lettertypes zijn het best leesbaar.
- Zorg ook voor voldoende kleurcontrast tussen tekst/afbeelding en achtergrond.
- Duidelijke pictogrammen, een logische volgorde en een bewuste plaatsing van pijlen zorgt ervoor dat de bewegwijzing in één keer begrepen wordt.
- Ook in de lift of het trappenhuis de verwijzingen aanbrengen.
- Informatiebordjes die in reliëf zijn uitgevoerd kunnen ook door blinden gelezen worden.

Ruimtebenaming

Dat de 'Achterzaal' de achterste zaal is, is voor u wellicht logisch. Voor nieuwe bezoekers of voor mensen die moeite hebben met oriënteren is dat niet zo makkelijk.

- Zalen en activiteitenruimten hebben een logische naam of nummer, die terugkomt op het activiteitenbord, de bewegwijzing én natuurlijk op een bordje bij de ruimte zelf.
- Uitvoeren in een duidelijk leesbaar lettertype en goed contrast.
- Deze bordjes zo aanbrengen dat de aanduiding óók leesbaar is wanneer de deur van de ruimte open staat.

Activiteitenbord, informatie- of aanplakbord

Of het nu een digitaal bord betreft, een ouderwets schoolbord of een prikbord, de basisprincipes zijn hetzelfde.

- Zorg voor een logische volgorde en controleer of de gebruikte ruimtebenaming ook overeenkomt met de bewegwijzing.
- Gebruik de huisstijl. Dit maakt informatie overzichtelijker en herkenbaarder.
- Voorkom te veel informatie op één bord.
- Een aanplakbord waarop iedereen van alles op kan hangen is vaak rommelig. Hang hier nooit belangrijke informatie tussen, dit wordt niet gelezen.
- Probeer alles netjes op te hangen en loop het bord regelmatig na op verouderde informatie.
- De ideale leeshoogte ligt rond de 1.40 m en 1.60 m.

- Hoger geplaatste informatie hangt bij voorkeur iets naar voren ($\pm 5^\circ$) zodat weerkaatsing van het licht wordt voorkomen en ook kinderen en mensen in een rolstoel het goed kunnen lezen.
- Voldoende grote letters toepassen.
- Lettergrootte ten minste 1:100 van de praktische leesafstand.
- Schreefloze, strakke lettertypes zijn het best leesbaar.
- Zorg ook voor voldoende kleurcontrast tussen tekst/afbeelding en achtergrond.

Folderrekken

De folders dienen voor iedereen gemakkelijk te pakken te zijn.

- Hoogte tussen 40 cm en 1.40 m.
- Zet het folderrek niet te dicht bij de bar of een zitje. Zorg dat folders zo anoniem mogelijk te pakken zijn.
- Zorg voor een logische volgorde van de folders. Leg bijvoorbeeld gemeentelijke folders op een andere plank dan de folders van het dorps huis, reclamefolders e.d. liggen ook weer op een andere plank.

Folders, flyers et cetera

De vormgeving van folders is een vak apart. Officiële folders worden dan ook bij voorkeur door of met een vormgever ontworpen. Maar ook voor eenvoudige flyers geldt dat een bewuste opmaak een groot verschil kan maken.

Hoog contrast
dus is de tekst
makkelijk leesbaar

- Minder is meer, gebruik niet te lange teksten.
- Vermijd moeilijke woorden
- Gebruik één en dezelfde huisstijl.
Dit maakt informatie overzichtelijker en herkenbaarder.
- Gebruik voldoende grote letters, met voldoende contrast tussen letters en achtergrond.
- Kies bij voorkeur een lettergrootte tussen de 14 en 18 punten.
- Strakke, schreefloze lettertypes (zoals Arial en Verdana) zijn beter leesbaar dan 'mooie' lettertypes (zoals Times New Roman).
- Uitgebreide informatie bij voorkeur ook in alternatieve vorm aanwezig bijvoorbeeld grootletterschrift, braille, gesproken vorm.

Website

Het internet is voor veel mensen tegenwoordig het startpunt om aan informatie te komen. Veel dorpshuizen en verenigingen hebben dan ook hun eigen website.

In veel gevallen wordt de website beheerd door een enthousiaste vrijwilliger die het leuk vindt om een website bij te houden. De toegankelijkheid van deze websites laat vaak sterk te wensen over. Met een paar eenvoudige tips kunt u uw website al sterk verbeteren.

- [illegible]

Het bouwen van een volledig toegankelijke website vraagt niet alleen om een bewuste vormgeving, maar ook de toepassing van de juiste (programmeer-) technieken. Dit is werk van professionals. In de adreslijst in de bijlage staan enkele interessante links.

b) Informatie over toegankelijkheid

We gaan ervan uit dat u met de adviezen uit deze uitgave aan de slag gaat. Misschien zorgt u voor een voorziening voor slechthorenden of maakt u zelfs een invalidentoilet. Dan is het natuurlijk wel de bedoeling dat iedereen dat ook weet. Anders is de investering immers zinloos geweest.

Mensen met een beperking worden nog wel eens verrast door ontoegankelijke situaties. Zij vinden het daarom belangrijk om van tevoren te weten wat ze kunnen verwachten. Vermeld daarom in foldermateriaal en uiteraard op de website hoe toegankelijk uw dorps huis is en welke voorzieningen er zijn.

Is er een gehandicaptenparkeerplaats? Is er een lift? Zijn er voorzieningen voor slechthorenden? Is er bijvoorbeeld een commode om baby's te verschonen? Mag de magnetron gebruikt worden om een flesje babyvoeding te verwarmen? Is er een oplaadpunt voor elektrische fietsen?

Zorg dat deze informatie voor de vrijwilligers of medewerkers snel beschikbaar is, zodat ze niet voor verrassingen komen te staan. Ook voor anderen is deze informatie waardevol.

Ontoegankelijkheid

Informatie over ontoegankelijkheid is óók toegankelijkheidsinformatie. Is een activiteit niet toegankelijk, dan is het ook belangrijk om dat te vermelden. Wanneer iemand juist hiervoor zou willen komen, is de teleurstelling extra groot.

Maar andersom kan ook: Als de grote zaal toegankelijk is, maar de kleedkamers niet, dan maakt dat niet uit voor iemand die alleen maar wil komen kijken naar de toneelvoorstelling. Geef bij voorkeur aan waarom iets niet kan of niet mag. Bijvoorbeeld vanwege brandweereisen of monumentale status. Dit vergoot het begrip.

Om goede en betrouwbare informatie te kunnen bieden laat u de mate van toegankelijkheid bij voorkeur controleren door een externe partij, zoals een toegankelijkheidsadviseur. Zo zorgt u ervoor dat zaken die vanzelfsprekend zijn niet over het hoofd ziet.

Sommige gemeenten en regio's hebben ook speciale toegankelijkheidsdatabases, zoals www.toegankelijkoverbetuwe.nl, www.toegankelijkbrabant.nl of www.allestoegankelijk.nl. Deze gegevens worden beschikbaar gesteld door speciaal opgeleide mensen, zodat betrouwbare en onafhankelijke informatie ontstaat.

ITS

Het Internationaal Toegankelijkheidssymbool (ITS) is een landelijk keurmerk van de Chronisch zieken en Gehandicaptenraad (GC-raad). Wanneer het keurmerk wordt aangevraagd controleren onafhankelijke bouwkundige consultants of gebouwen of voorzieningen voldoen aan de vastgestelde toegankelijkheidscriteria. Alleen wanneer aan alle voorwaarden is voldaan mag een gebouw het keurmerk voeren. Het keurmerk betreft overigens alléén de fysieke toegankelijkheid.

In de bijlage vindt u de contactgegevens voor het ITS.

7: Aan de slag met toegankelijkheid

In deze publicatie heeft u kunnen lezen wat er allemaal komt kijken bij een toegankelijk dorpshuis. Maar ieder dorpshuis is anders. Wat voor de één makkelijk te realiseren is, zal voor de andere een droom blijven. Natuurlijk is het voor de meeste dorpshuizen een onmogelijke opgave om dit allemaal in één keer op te pakken. Maar dat mag natuurlijk geen reden zijn om niets met de informatie te doen.

In dit hoofdstuk willen we u op weg helpen om aan de slag te gaan. Een klein stappenplan:

Hoe is het nu?

- Breng de huidige stand van zaken in kaart. Hoe toegankelijk bent u al? Waar liggen de knelpunten?
- Raadpleeg uw bezoekers. Vraag (met name ouderen en gasten met een beperking) eens naar hun ervaringen. Vraag waar mogelijke verbeterpunten liggen.
- Raadpleeg (lokale) belangenbehartigers. Zij kunnen u in grote lijnen vertellen hoe het staat met de toegankelijkheid*.

** Lokale belangenbehartigers, zoals een lokaal gehandicaptenplatform, kunnen goed helpen met het constateren van tekortkomingen. Soms adviseren zij ook op het gebied van verbeteringen, maar voorzichtigheid is hierbij geboden. De adviespunten worden vanuit persoonlijk perspectief (de eigen beperking) opgesteld, zonder rekening te houden met de effecten voor de overige bezoekers. Ook zijn zij niet altijd op de hoogte van de bouwkundige, constructieve en vooral financiële consequenties. De ervaring leert dat hierdoor soms kostbare aanpassingen worden geadviseerd zonder het beoogde effect. Het adviseren ten aanzien van verbeteringen gebeurt dan ook bij voorkeur in overleg met een gespecialiseerd toegankelijkheidsadviseur. In de bijlage vindt u hiervan de contactgegevens.*

Wat wilt u bereiken?

- Stel een doel.
100% toegankelijk voor iedereen is een utopie. Stel een helder doel. Bijvoorbeeld door voor een speciale doelgroep te kiezen**, of door juist zo veel mogelijk algemene toegankelijkheidsvoorzieningen te treffen.
- Wellicht behoort een keurmerk zoals het ITS (Internationaal Toegankelijkheids-Symbool) tot de mogelijkheden.
- Bedenk niet alleen wat het gaat kosten, maar ook wat het op kan leveren. Misschien zorgt een betere toegankelijkheid dat u nu meer of andere activiteiten kunt organiseren, of met nieuwe partijen kunt gaan samenwerken.

**** Kiezen voor specifieke doelgroepen of rekening houden met...**

U weet zelf het beste wie u in huis hebt. Wanneer er veel ouderen komen, is een voorziening voor slechthorenden vanzelfsprekend en wanneer er veel kleine kinderen komen, zijn een kindertoilet met een commode wellicht prioriteit. Misschien worden er wel activiteiten georganiseerd voor mensen met een verstandelijke beperking en is de bewegwijzering op hen aangepast. Wanneer u specifieke doelgroepen wil bereiken is het uiteraard van belang u hierin te verdiepen. Dit kunt u het beste doen in samenwerking met de betrokken gebruikers en/of belangenorganisaties. Adressen vindt u in de bijlage.

Maar er zijn ook héél veel zaken die de algemene toegankelijkheid kunnen te verbeteren. Veel van deze aanpassingen kunnen met relatief weinig kosten worden gerealiseerd, zeker als deze al tijdens de ontwerpfase worden meegenomen. Elke verbetering van de toegankelijkheid betekent een groei van de potentiële doelgroep. Zie ook de economische motieven in hoofdstuk 1.

Wie kunnen u helpen?

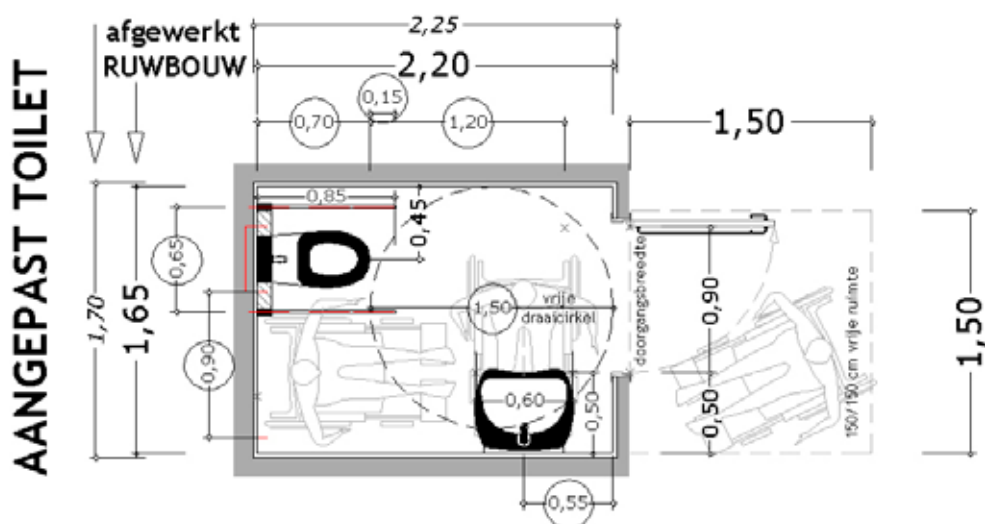
- Laat een toegankelijkheidsadvies opstellen.
Een gespecialiseerd toegankelijkheidsadviseur kan u meer vertellen wat er redelijkerwijs mogelijk is en welke kosten hiermee gemoeid zijn. In de bijlage vindt u hiervan de contactgegevens.
- Raadpleeg bij (ver-)bouwplannen*** tijdig een gespecialiseerd adviseur. Een adviseur kan u meer vertellen over de juiste maatregelen, maatvoeringen en materialen. Zo voorkomt u onnodige kosten en bent u verzekert van goede aanpassingen die zowel voor de bezoeker als in het beheer meerwaarde hebben.

*** Toegankelijkheid bij nieuw- en verbouw

Bouwplannen zijn over het algemeen geen alledaagse bezigheid voor besturen van dorpshuizen. Vandaar dat zij er vaak op vertrouwen dat de betrokken bouwpartijen (zoals de betrokken gemeentelijke ambtenaar, een ontwikkelaar of architect) alle noodzakelijke voorzieningen in beeld heeft. Geleid door een tekort aan regelgeving op het gebied van toegankelijkheid weten bouwpartijen vaak niet precies hoe het zit.

Bouwpartijen beseffen op hun beurt echter niet altijd dat bestuurders niet thuis zijn in hun bouwwereld. Niet iedereen kan moeiteloos bouwtekeningen lezen en de consequenties van allerlei opties overzien. Ook kennen bouwpartijen uw bezoekers niet zo goed als u en kunnen ze onvoldoende inschatten hoe u het gebouw wilt gaan gebruiken.

De ervaring leert dat er juist in deze miscommunicatie veel misgaat bij dergelijke bouwprojecten. Om te voorkomen dat er aan het einde van de bouw een mooi maar niet functioneel of ontoegankelijk eindresultaat wordt opgeleverd is het goed om u tijdens het proces te laten begeleiden door een onafhankelijke adviseur.

Wat kunt u nu al doen?

- Tref noodoplossingen voor tekortkomingen in de toegankelijkheid. Denk hierbij aan een drempeloploopje of een beugel in het toilet.
- Zorg voor toegankelijke informatie. Bijvoorbeeld via de eigen website of via (lokale) toegankelijkheidssites.
- Laat personeel een training volgen in het omgaan met mensen met een beperking. Een voorbeeld hiervan is 'Welkome Gasten'. Met een juiste bejegening kunnen fysieke toegankelijkheidsproblemen vaak al enigszins worden geslecht.
- Vraag in uw gemeente na welke stimuleringsregelingen**** er zijn of welke bijdrage of inzet er vanuit de gemeente mogelijk is. Sommige gemeenten hebben een vaste adviespartner voor toegankelijkheid.

****Subsidies en fondsen

Er zijn geen landelijke subsidiemogelijkheden voor de verbetering van de toegankelijkheid. Wel bestaan er gemeentelijke of soms provinciale regelingen. Vraag hier naar bij uw gemeente.

Wanneer het gebouw eigendom is van de gemeente kunt u de gemeente wijzen op haar gemeentelijke verantwoording voor het zorgen voor een dorpshuis dat voor alle inwoners is.

Er bestaan diverse fondsen die willen investeren in een dorpshuis voor iedereen. De wijze waarop fondsen hier aan bij willen dragen verschilt.

Checklist

Neem onderstaande vragen eens door met een gehandicapte of rolstoelgebruiker.

Ja Nee

- ☐ ☐ Is de accommodatie naar uw mening goed toegankelijk voor gehandicapte mensen?
- ☐ ☐ Kan een gehandicapte zelfstandig en zonder hulp van derden het gebouw binnengaan?
- ☐ ☐ Zijn de invalidenparkeerplaats, de eventuele hellingbaan en de ingangen 's avonds goed verlicht?
- ☐ ☐ Is er voldoende zout aanwezig om gladheid in de winter te bestrijden?
- ☐ ☐ Zijn de buiten- en binnendeurkozijnen breed genoeg voor een rolstoelgebruiker?
- ☐ ☐ Is er een rolstoeltoilet aanwezig?
- ☐ ☐ Voldoet het rolstoeltoilet aan de gestelde eisen?
- ☐ ☐ Wordt het rolstoeltoilet ook gebruikt als opslagruimte?
- ☐ ☐ Kan een gehandicapte of rolstoelgebruiker alle activiteiten/vergaderruimten zelfstandig bereiken?
- ☐ ☐ Zijn de nooduitgangen ook door gehandicapten of rolstoelgebruikers te gebruiken?
- ☐ ☐ Is voor gehoorgestoorden een ringleiding aanwezig in de grote zaal en of vergaderruimten?

Bijlage

Kennis en advies

www.zetopen.nl

Expertisecentrum voor fysieke en sociale toegankelijkheid, bouwkundig en infrastructureel advies met betrekking tot toegankelijkheid.

www.projectbureautoegankelijkheid.nl

Kennis en adviescentrum Toegankelijkheid, onderdeel van CG-raad. Beheert het ITS (Internationaal Toegankelijkheids Symbool).

www.allestoegankelijk.nl

Informatiepunt over toegankelijkheid van goederen en diensten voor ondernemers, beleidsmakers en consumenten.

www.openbaarvoorelkaar.nl

Wegwijzer met toegankelijkheidsinformatie. Startpunt voor toegankelijkheidsites zoals toegankelijkbrabant.nl, toegankelijkamsterdam.nl, et cetera.

www.batutrecht.nl

Advies, brochures en wenkenbladen over toegankelijkheid. Werkgebied provincie Utrecht.

www.handywijzer.nl

Informatiesysteem over hulpmiddelen voor mensen met functioneringsproblemen.

www.rolstoeltoegankelijkheid.nl

Tips en adviezen voor de rolstoeltoegankelijkheid van de openbare ruimte en gebouwen.

Belangenorganisaties

www.cg-raad.nl

Chronisch zieken en gehandicapten raad Nederland.

www.visio.org

Expertisecentrum voor slechtziende en blinde mensen.

www.viziris.nl

Netwerkorganisatie van en voor mensen met een visuele beperking.

www.nvvs.nl

Nederlandse Vereniging voor Slechthorenden.

www.longfonds.nl

(voorheen Astmafonds) informatie over chronische longziekten.

Ondersteuning

www.dorpshuizen.nl

Inclusief Vraagbaak

www.theft.nl

Platform voor gemeenschapshuizen in Noord-Brabant.

Fondsen

www.oranjefonds.nl

www.revalidatiefonds.nl

